

МОТИВАЦІЯ ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Одним із завдань професійної підготовки студентів у ВНЗ є формування стійкої мотивації до здійснення природоохоронної роботи, яка забезпечується метою, змістом навчального процесу, його баченням у структурі природоохоронної роботи

Сукупність мотивів певної діяльності є мотивацією цієї діяльності.

У майбутніх учителів природничих дисциплін розвиток бережливого ставлення до природи органічно пов'язаний з мотивацією. Вона відіграє важливу роль у підготовці майбутніх учителів, про що свідчать роботи С. Рубінштейна, А. Маслоу, В. Ковалева, В. Сластьоніна. Мотивація та ціннісне ставлення до педагогічної професії займає в структурі особистості центральне місце, адже позитивне ставлення до обраної діяльності служить тим стрижнем, навколо якого конструюються всі основні якості й властивості особистості вчителя [2].

На думку С. Рубінштейна, мотивація тісно пов'язана з позицією особистості, яка відображає визначеність взаємовідносин між громадським та особистісно значущим для людини [1].

У студентів відбуваються процеси самоактуалізації, самопізнання та подальшого професійного самовдосконалення, завдяки яким студент має можливість на практиці поєднувати загальноосвітню підготовку з глибокими професійними знаннями та навичками, зокрема у здійсненні природоохоронної роботи.

Формування мотиву починається під впливом внутрішнього стимулу (органічної потреби) або зовнішнього стимулу з невизначеною вимогою, проханням, наказом. Це положення є актуальним для організації та проведення майбутніми вчителями природничих дисциплін природоохоронної роботи в загальноосвітній школі.

Більшість мотивів, які формуються в процесі навчання, спричиняються дією саме зовнішніх стимулів, але ці стимули повинні знайти відображення у певних потребах людини. При цьому один і той зовнішній стимул може викликати різні потреби у різних людей, хоча дії та вчинки, спричинені різними потребами, можуть зовні нічим не відрізнятися.

Серед численних мотивів, які діють у системі навчання, найбільш цінними є пізнавальні. Вони забезпечують подолання труднощів у навчальній роботі, викликають пізнавальну активність, на їх основі розвивається бажання людини бути компетентною, відповідати вимогам свого часу. Це положення є актуальним для отримання відповідних знань, для здійснення природоохоронної роботи та формування бажань її проводити.

Одним із завдань, що готує майбутнього вчителя до природоохоронної роботи, є вироблення в студентів природоохоронної активності, яка проявляється в бережливому свідомому ставленні до рослинного та тваринного світу. Важливим суспільним мотивом природоохоронної роботи також має бути усвідомлення того, що забруднення навколишнього середовища є одним із найсуттєвіших факторів, що негативно впливає на тривалість життя і здоров'я людей і збільшує небезпеку генетичних порушень [32].

У контексті підготовки майбутніх учителів до природоохоронної роботи нами виділено три групи мотивів: навчально-пізнавальні (пов'язані зі змістом навчальної діяльності і її процесом), широкі соціальні (мотиви обов'язку і відповідальності; мотиви самовизначення і самовдосконалення) та вузько-особистісні мотиви.

Навчально-пізнавальні мотиви закладені в самій навчальній діяльності і пов'язані зі змістом та процесом учіння, оволодінням способом діяльності. Вони виявляються в пізнавальних інтересах, прагненні долати труднощі в процесі пізнання, виявляти інтелектуальну активність.

У процесі формування навчально-пізнавальних мотивів для здійснення

природоохоронної роботи враховувалося, що екологічний матеріал, який спрямовує на активні дії у природі, за своїм змістом є різноплановим (природничим, історичним, літературним, географічним тощо). Основними джерелами його надходження є науково-природнича та інша література (науково-популярна, довідкова, художня); місцева періодична преса (обласні та районні газети і журнали); повідомлення місцевого радіо та телебачення; власні спостереження за природою та працею людей своєї місцевості; натуральні наочні посібники (колекції місцевих корисних копалин, зразки ґрунту, гербарії рослин та ін.); ілюстрації, малюнки, фотокартки, діапозитиви із зображенням екологічно небезпечних явищ; спогади, розповіді спеціалістів про екологічні проблеми.

Широкі соціальні мотиви підготовки майбутніх учителів до природоохоронної роботи виявляються як мотиви самовдосконалення і самовизначення. Той факт, що вчитель усвідомлює соціальну значимість учіння, створює особистісну готовність до здійснення природоохоронної роботи в школі та позитивні настанови на неї. Ці мотиви зрозумілі і пов'язані з цілями.

Особистісні мотиви майбутніх учителів природничих дисциплін розглядаємо як складову формування їхнього інтересу до організації та проведення природоохоронної роботи з учнями.

Цей процес відбувається шляхом усвідомлення важливості практичних дій при вирішенні питань з охорони природи та необхідністю природоохоронної роботи з метою вдосконалення вмінь майбутніх вчителів біології. Розуміння мети і основних завдань природоохоронної роботи є одним із важливих показників готовності майбутніх учителів до цієї ж роботи в навчально-виховної діяльності. Студентам нерідко бракує необхідних понять проте як саме здійснювати природоохоронну роботу. Цей параметр їхньої педагогічної діяльності повинен бути визначений і мати чітке розуміння з боку викладачів.

Мотивація включає: переконання у важливості здійснення природоохоронної роботи, усвідомлення необхідності екологічних знань як необхідної умови для здійснення природоохоронної роботи в школі, націленість на природоохоронну діяльність, прагнення до творчості, самоосвіти та самовиховання.

Майбутній вчитель природничих дисциплін, готовий до здійснення природоохоронної роботи в школі, повинен усвідомлювати цінність рідного краю, мати позитивну установку на збереження природних екосистем, здійснення природоохоронної роботи, бути позитивно налаштованим на гармонійне співіснування з навколишнім природним середовищем не завдаючи йому шкоди.

Розпочинаючи формування мотивів до природоохоронної роботи у майбутніх вчителів біології, треба прагнути викликати передусім допитливість, стійкий інтерес до природи, вміння виховувати у школярів дбайливе ставлення до природи, уміння виховувати відповідальність за збереження природи та відповідальне ставлення до всього живого, що сприятиме усвідомленню майбутнім учителем біології своєї професійної ролі як педагога.

Список використаних джерел:

1. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. О месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира / Рубинштейн С. Л. — М. : АПН РСФСР, 1957. — 328 с.
2. Слостенин В. А. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя / В. А. Слостенин, О. И. Мищенко // Советская педагогика. — 1991. — № 10. — С. 5—10.